

175-års jubilæum

Ved Anders Ahrenfeldt

Som jeg husker det:

I april 1977 var jeg til ansættelsessamtale i det mundrette Viborg Amts landøkonomiske Forenings regnskabskreds. Samtalen foregik ude ved Aage Hahn, Skals. Først fik vi tre ansøgere og regnskabsudvalget kaffe inde i stuen. Herefter blev to af os på skift sat ud i køkkenet, mens udvalget talte med den tredje. Aage sad i en lænestol med det ene ben oppe på en skammel efter at have skadet foden. Det var hyggeligt på en positiv måde. Der var ikke noget med, at ansøgere skulle ind ad den ene dør og ud ad den anden dør for ikke at se hinanden. Vi skulle heller ikke til personlighedstest og andre undersøgelser. Mit gæt er, at medlemmerne af regnskabsudvalget hverken fik honorar eller penge for kørsel. Jeg tænker heller ikke, at Ingeborg Hahn fik for kaffe og brød. Det var en stor ære at sidde i udvalget.

Forinden havde vi tre ansøgere været på Fælledvej for at se på lokaliteterne. De unge konsulenter, vi mødte, pralede lidt af alt det, som man kunne på kontoret. Planen var at få en stor IBM-computer, der kunne udskrive regnskaber på stedet, så undgik man ventetider med postvæsenet. Det lød som en god og spændende arbejdsplads. Derfor ville jeg gerne have jobbet. Til mit held ansatte de to konsulenter; så min karriere kunne starte 1. juni 1977.

Jeg kom fra et arbejde i Randers Amts Husmandsforening. Her foregik ansættelsessamtalen på en lille kro, hvor vi fik en platte. Vi blev ikke præsenteret for hinanden. Så jeg gættede naivt på, at manden, der havde en mærkelig kasket på, måtte være formanden for Husmandsforeningen, og at den pæne og præsentable mand måtte være konsulenten. Det var lige omvendt. Formanden for Husmandsforeningen kom senere i folketinget, mens konsulenten beholdt sin kasket. Formanden i regnskabsudvalget var forstander på Kalø Landboskole, så det var et stærkt team. Den anden ledende konsulent blev senere fyret, fordi honoraret for regnskab i nogle tilfælde gik direkte ind på hans private konto. Ifølge rygterne havde regnskabsudvalget på et tidspunkt vedtaget, at konsulenten ikke længere måtte udfærdige landbrugsregnskaber privat. Men at pengene skulle i husmandsforeningernes kasse. Ifølge rygterne fortsatte han med at modtage penge for regnskaber fra byerhverv. Det var jo ikke blevet forbudt på papiret. Det var de ansatte i Husmandsforeningen, der gjorde arbejdet, mens pengene røg i den private kasse. Ansættelsen byggede på tillid til konsulenten, som i stedet stjal fra dårlig stillede husmænd. Det rystede min 25-årige moral og retfærdighedssans. Fyringen gav ikke en god stemning, hverken blandt de ansatte eller blandt medlemmerne. Dette gav mig ekstra lyst til at flytte.

I Husmandsforeningen havde jeg fået de yngste kunder. De var typisk dårligt uddannet og var startet som landmænd efter EF-medlemskabet, hvor man troede, at nu skulle der tjenes penge i landbruget. De havde købt små sandjordsejendomme, hvor avlen tørrede væk i de varme somre. De havde grise allevegne, undtagen i stuehuset, hvor der var fyldt op med små børn og vasketøj. Sygdomme hos grisene var mange og effektiviteten lav. De var af den opfattelse, at det vigtigste var at få moms og skat tilbage. De havde ingen rådgivning fået ved købet. Der var ingen problemer med at låne de første penge, for ejendommen steg jo næste år. Det var håbløst at rette økonomien op på disse små ejendomme. Senere fik jeg lov til at køre ud til en mere erfaren landmand. Jeg fortalte ham glad ude på gårdspladsen, at det var gået godt i det foregående år. "Det var ikke så godt", sagde han. "Nu er året gået og pengene brugt. Nu skylder jeg kun i skat og moms. Hvad er restskatten?", spurgte han. Da han havde fået det at vide, tog han kuerten, uden at invitere mig med ind. Så jeg kunne køre slukøret hjem.

I 1977 ophørte nogle gunstige regler om kapitalvindingsskat. Det betød, at mange ejendomme blev solgt i både fri handel og i familiehandel. Derfor fik jeg i Viborg alle de nyetablerede. Det var intet problem at købe en ejendom. Men man skulle dog helst have en kautionsist med. Jeg husker en ung mand, som lige havde købt en gård. Her havde banken sendt ham op til os. Så skulle jeg hjælpe ham med at finde ud af, om han skulle have køer eller grise. Der var ingen planer eller beregninger før købet. Det var den typiske form for etablering. Derfor var det ikke så mærkeligt, at da krisen kom i 1979, så gik det galt for mange. Lave priser

på landbrugsvarer, høj rente i bank og kreditforening samt skyldigt foderstof. Her var renten ca. 2 % om måneden, så gården røg hurtigt på tvangsauktion. Rentedøden var ubarmhjertig. Det var meget ubehageligt, da ingen af os havde erfaring med konkurser og den slags. Men vi lærte det på den hårde måde. DLR tog mange gårde i brugeligt pant og ville gerne af med dem igen. Derfor blev konefinten ofte brugt. Det var dog mere en konefælde. Mange sad stadig hårdt i det, fordi de havde købt gården for dyrt tilbage. Der kom senere nogle gældssaneringsordninger. De virkede en kort tid på samme måde som en hovedpinetablet. Jeg plejede at sige, at alle mine kunder gik fallit, på nær en. Han døde senere af cancer. Det passer naturligvis ikke helt. Men det føltes sådan.

Men vi var gode til skat. Skatteudskydelsen gav likviditet til dyre banklån og foderstofgæld. Problemet var, at medarbejderne ved skat i kommunen ofte var dårlig uddannet i skat. Efter et kort skattekursus blev de sat til se skatteregnskaber igennem. Ville vi klage, måtte vi igennem ligningskommissionen, som havde den samme sammensætning som kommunalbestyrelsen. Hvis ikke vi forstod at appellere til fagforeningsmanden og socialdemokraterne i kommissionen, så tabte vi sagen. Mange af vores landmænd ønskede ikke en lang klagesag, så mange sager blev ikke afgjort retfærdigt. Jeg havde i den periode nabokontor med Moeslund. Jeg hørte ham kun, når han talte i telefon med skattekontoret. Han accepterede ikke uretfærdighed og svage ansatte i skattevæsnet.

Vores skatteviden blev også flittigt anvendt ved gårdhandler, så sælgeren slap billigt i skat, og køberen fik nogle skattefradrag. Dette sammen med kurser i dødsboer gjorde, at jeg i 4½ år kom til at arbejde hos Lars Bønding i hans private ejendomskonsulent firma i Overlund. Det var en periode, hvor jeg lærte meget om ejendomshandel, menneskekundskab og politik. Bønding sad i en masse bestyrelser og gav en masse viden fra sig, som jeg senere har haft glæde af. Arbejdet hos Bønding var uden alt for meget sæsontravlhed, så her tog jeg aftenskole kursus i faget ejendomshandel og registreret revisor. I november 1985 fik jeg igen arbejde på regnskabskontoret i Viborg. Her fik jeg arbejde som registreret revisor og rådgiver i ejendomshandel. Desuden fik jeg regnskabsansvaret for en gruppe landmænd.

Nu begyndte en spændende tid med masser af nye regler især inden for skat. Kort tid efter kom virksomhedsskatte ordningen. Den var især tiltænkt selvstændige med skiftende indkomst, så de i de gode år kunne nøjes med ca. 25% skat, hvis ikke privatforbruget var for høj. Nu skulle vi lære landmandsfamilien, at de skulle låne privat til bil, boligforbedringer mm i stedet for at tage det over kassekrediten. Hvis hele overskuddet var anvendt til private formål, så var der topskat i stedet for den billige 25% skat. Krisen fra begyndelsen i 80-erne bed stadig i landbruget, så topskat var ikke så almindeligt. Vi fandt hurtigt ud af at virksomhedsordningen kunne anvendes på landbrug, hvor den ene eller begge ægtefæller var pensionister. Den var nem at sælge spar skat og få mere i pension. Det var nogle af de mest taknemmelige kunder, som vi havde. Anderledes var det med landmænd, hvor manden eller konen gerne ville ud på arbejdsmarkedet og derfor ville sikre sig, at de kunne få høje arbejdsløshedsdagpenge. Her fik man dagpenge efter, hvor stor overskuddet var i landbruget. Her skulle man bruge de to bedste år ud af fem. Dette kunne vi også finde ud af ved, at hver andet år skattemæssigt var god og hver anden var dårlig. Der skulle megen overtagelse til for at overbevise en landmandsfamilie om, at de skulle betale skat, når vi lavede de gode år. Alt det betød, at vi også skulle være gode til det socioøkonomiske arbejde. Nu skulle vi minimere skatten og maksimere pension, sygedagpenge og arbejdsløshedsdagpenge.

Adskillelsen af forening og forretning begyndte allerede i 80-erne. Vi fik stadig statstilskud, som hvert år udgjorde en mindre og mindre del af omsætningen. Derfor skulle landmændene betale for regnskab og rådgivning. En del af medlemskontingentet til foreningen gik stadig til husdyr og planterådgivning. Men medlemstilskuddet blev ikke reguleret i takt med inflationen, så værdien blev mindre. En del af at drive forretning er en stærk og entydig ledelse. Det fik regnskabskontoret først i 1980 med Anthon Storm som leder. Tidligere havde de to afdelinger nord og syd, hver sin leder. Men de var mest leder for regnskabsassistenterne. Vi konsulenter udgjorde mest en kollektiv ledelse med møder en gang om ugen og enkelte gange, hvis der var nye regler på vej. Vi kunne nærmest selv bestemme, hvilke kurser og møder vi ville gå til og havde en stor personlig frihed. Men vi skulle naturligvis sørge for, at arbejdet blev gjort, og vi tjente vores andel. Storm var en stærk faglig leder og var meget optaget af kundernes skat og økonomi.

Men fremtiden krævede mere ledelse og administration på fuld tid, så i 1987 blev Poul Pilgaard ansat som leder. Pilgaard refererede lige som de andre ledende konsulenter til et udvalg med en formand. Der var således ingen fælles ledelse af rådgivningen. De ledende fagkonsulenter rådede dog lidt bod på det ved, at de i 1992 oprettede et centerudvalg for at styrke den tværfaglige rådgivning.

Men også i landboforeningen blev der en daglig administration med foreningssekretær, bogholder og med Knud Erik Mark som administrationschef. Her var der en fælles reception og telefonpasning.

I begyndelsen af 90-erne blev økonomien bedre i landbruget. EU indførte en fast ha-støtte for kornarealer mm. Dette sammen med bedre salgspriser på landbrugspriser gav stigende jordpriser. Dermed fik landmændene større friværdisværdi, hvilket bevirkede, at de nu kunne sælge deres ejendom og få penge med derfra. Andre kunne købe jord og bedre opfylde alle de nye skrappe miljøkrav, der var afledt af de døde hummere i Kattegat i 1986. Gylleregler og antal dyreenheder pr ha blev et stort arbejdsområde for planteavl. Økonomisk set skulle landmændene med de stigende udgifter til miljø nu tage stilling til og de ville udvikle eller afvikle deres bedrift. Så nu begyndte strategi og planlægning også at blive en arbejdsopgave for os økonomer. En anden ny arbejdsopgave var gældspleje. Der var meget hasard i det. De svingende renter gav mulighed for at indfri lån til kurs 100, når renten faldt og derved få lavere rente. Når renten steg, kunne lånet indfries til noget under kurs hundrede. Derved faldt gælden og renten steg. Men låntageren skulle være hurtig og ikke for grisk. Pludselig kunne det hele ændre sig, derfor lå underskrevne papirer i banken parat til at blive effektueret. Men desværre gik det ikke altid godt, så blev låneomkostningerne større end gevinsten.

I 1996 blev jeg selv en del af ledelsen, som centerleder på Landbogården. Derfor kan jeg ikke længere se på udviklingen udefra.